

OFERTA EDUKACYJNA 2024 / 2025

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Warszawie

Spis treści

Wstęp	3
Lekcje i warsztaty	4
Warsztaty komiksowe	9
Rajdy i zajęcia terenowe	10
Konkurs „Silni Polską!”	12
Regionalne szkolenie dla nauczycieli	13
Materiały edukacyjne	13
Filmy edukacyjne	14
Wystawy Oddziału IPN w Warszawie	16
Oferta edukacyjna Izby Pamięci Strzelecka 8	19

Wstęp

Oddział IPN w Warszawie obejmuje swoją działalnością edukacyjną Warszawę i Mazowsze. Jest to region szczególnie ważny dla budowania tożsamości narodowej Polaków w okresie rozbiorów, pierwszej i drugiej wojny światowej oraz komunizmu. Oddział IPN w Warszawie w działaniach edukacyjnych koncentruje się na konspiracji niepodległościowej mieszkańców Warszawy i Mazowsza związanej z pierwszą wojną światową, wojną polsko-bolszewicką 1920 r., Armią Krajową oraz powojennym podziemiem antykomunistycznym i konspiracją niepodległościową do 1989 r. – zarówno dorosłych, jak i młodzieży. Ze względu na swój stołeczny charakter podejmuje tematy związane z historią polityczną i społeczną całego kraju oraz z losami Polaków, którzy w XX w. zostali rozsiani po całym świecie w wyniku II wojny światowej i utraty niepodległości Polski po 1945 r. W roku szkolnym 2024/2025 szczególną ofertę będą stanowiły działania edukacyjne związane z konkursem „Silni Polską!” oraz 80. rocznicą zakończenia II wojny światowej.

Zapraszamy na strony:

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/>

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/warszawa>

Lekcje i warsztaty

Pracownicy Oddziału IPN w Warszawie prowadzą bezpłatne lekcje i warsztaty na terenie szkół oraz bibliotek Warszawy i całego Mazowsza. Trwają one w zależności od tematu czy możliwości technicznych szkoły od 1 do 4 godzin lekcyjnych. Po ustaleniu z prowadzącym istnieje również możliwość przeprowadzenia wybranych zajęć online na platformie TEAMS.

Szkoła podstawowa

Zajęcia dla klas I–III

✿ *Symbole narodowe*

Warsztaty przybliżające polskie symbole narodowe na podstawie filmu animowanego zrealizowanego przez IPN pt. *Polak Mały*.

Informacje i zgłoszenia:

Barbara Pamrów | tel. (22) 860 70 55 | e-mail: barbara.pamrow@ipn.gov.pl

✿ *Cykl „Co by było, gdyby zwierzęta mówiły?”*

Zajęcia na podstawie filmów edukacyjnych IPN z serii „Co by było, gdyby zwierzęta mówiły?”

- ✿ *Baśka Murmańska* – opowiada o odzyskaniu przez Polskę niepodległości.
- ✿ *Kasztanka* – opowiada o Józefie Piłsudskim i o Bitwie Warszawskiej 1920 r.
- ✿ *Sambo* – opowiada o tym, jak wyglądała Polska w latach 20. i 30. XX w.
- ✿ *Ciapek* – opowiada o II wojnie światowej i zaangażowaniu Polaków w bitwę o Anglię.
- ✿ *Kapral Wojtek* – opowiada o II wojnie światowej, 2 Korpusie Polskim oraz zwycięstwie pod Monte Cassino.

Informacje i zgłoszenia:

Barbara Pamrów | tel. (22) 860 70 55 | e-mail: barbara.pamrow@ipn.gov.pl

Zajęcia dla klas IV–VI

✿ „Jaki znak Twój...?”

Zajęcia na podstawie gry edukacyjnej *ZnajZnak*

Informacje i zgłoszenia:

Barbara Pamrów | tel. (22) 860 70 55 | e-mail: barbara.pamrow@ipn.gov.pl

✿ *Mikołajek w szkole PRL*

Zajęcia na podstawie publikacji Maryny Miklaszewskiej pod tym samym tytułem, przybliżającej życie codzienne w Polsce w latach 80. XX w.

Informacje i zgłoszenia:

Barbara Pamrów | tel. (22) 860 70 55 | e-mail: barbara.pamrow@ipn.gov.pl

✿ *Zawiszacy*

Warsztaty opowiadające o najmłodszych harcerzach Szarych Szeregów.

Informacje i zgłoszenia:

Marcin Łaszczyński | tel. (22) 860 70 49 | e-mail: marcin.laszczyński@ipn.gov.pl

✿ *Wroniec*

Warsztaty o stanie wojennym zainspirowane książką Jacka Dukaja o tym samym tytule.

Informacje i zgłoszenia:

Marcin Łaszczyński | tel. (22) 860 70 49 | e-mail: marcin.laszczyński@ipn.gov.pl

Zajęcia dla klas VII–VIII

✿ *Cichociemni*

Warsztaty edukacyjne w formie skróconego kursu dla cichociemnych.

Informacje i zgłoszenia:

Marcin Łaszczyński | tel. (22) 860 70 49 | e-mail: marcin.laszczyński@ipn.gov.pl

✿ *Getto warszawskie*

Podczas zajęć uczniowie poznają losy żydowskich mieszkańców Warszawy oraz dowiadują się, czym było getto warszawskie.

Informacje i zgłoszenia:

Barbara Pamrów | tel. (22) 860 70 55 | e-mail: barbara.pamrow@ipn.gov.pl

✿ *Opozycja w PRL*

Uczestnicy w czasie zajęć dowiedzą się, co oznacza pojęcie opozycja oraz jak wyglądało kształtowanie się opozycji w Polsce po II wojnie światowej.

Informacje i zgłoszenia:

Barbara Pamrów | tel. (22) 860 70 55 | e-mail: barbara.pamrow@ipn.gov.pl

✿ ***Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką***

Co to znaczy okupacja? Kto okupował ziemie polskie w czasie II wojny światowej? W czasie zajęć uczniowie poznają odpowiedzi na te pytania i poznają losy Polaków w czasie II wojny światowej.

Informacje i zgłoszenia:

Barbara Pamrów | tel. (22) 860 70 55 | e-mail: barbara.pamrow@ipn.gov.pl

✿ ***Zbrodnia katyńska***

W ramach warsztatów uczniowie poznają znaczenie pojęć: zbrodnia katyńska oraz kłamstwo katyńskie.

Informacje i zgłoszenia:

Barbara Pamrów | tel. (22) 860 70 55 | e-mail: barbara.pamrow@ipn.gov.pl

✿ ***Cykl „Rogate dusze”*** (każdy z tematów może być realizowany niezależnie)

✿ ***Orlęta Polskie***

Zajęcia opowiadające o udziale uczniów w Armii Ochotniczej 1920 r.

✿ ***„Ku Polsce idziemy...”***

Warsztaty edukacyjne dotyczące Legionów Piłsudskiego i udziału młodzieży w walce o odzyskanie niepodległości.

✿ ***Dziś, Jutro, Pojutrze***

Zajęcia, których celem jest przedstawienie programu ideowego Szarych Szeregów i sposobów jego realizacji w okupowanym kraju.

✿ ***Młodzież Wyklęta***

Historia młodzieżowych organizacji antykomunistycznych w latach 1944–1956.

✿ ***Orla WRONa nie pokona***

Konspiracja młodzieżowa lat 80.

Informacje i zgłoszenia:

Marcin Łaszczyński | tel. (22) 860 70 49 | e-mail: marcin.laszczyński@ipn.gov.pl

Szkoły ponadpodstawowe

✿ ***Cichociemni***

Warsztaty edukacyjne w formie skróconego kursu dla cichociemnych.

Informacje i zgłoszenia:

Marcin Łaszczyński | tel. (22) 860 70 49 | e-mail: marcin.laszczyński@ipn.gov.pl

✿ ***Żołnierze wyklęci***

Zajęcia, w czasie których uczniowie dowiedzą się, kogo nazywamy żołnierzami wyklętymi, oraz poznają sylwetki niektórych z nich.

Informacje i zgłoszenia:

Barbara Pamrów | tel. (22) 860 70 55 | e-mail: barbara.pamrow@ipn.gov.pl

✿ ***Warszawa przed II wojną światową, w czasie wojny i po wojnie***

Warsztaty przybliżające zmiany, jakim podlegała ulica Marszałkowska w XX w., losy mieszkańców Warszawy w czasie II wojny światowej oraz po wojnie.

Informacje i zgłoszenia:

Barbara Pamrów | tel. (22) 860 70 55 | e-mail: barbara.pamrow@ipn.gov.pl

❖ *Getto warszawskie*

Podczas zajęć uczniowie poznają losy żydowskich mieszkańców Warszawy oraz dowiadują się, czym było getto warszawskie.

Informacje i zgłoszenia:

Barbara Pamrów | tel. (22) 860 70 55 | e-mail: barbara.pamrow@ipn.gov.pl

❖ *Opozycja w PRL*

Co oznacza pojęcie opozycja oraz jak wyglądało kształtowanie się opozycji w Polsce po II wojnie światowej.

Informacje i zgłoszenia:

Barbara Pamrów | tel. (22) 860 70 55 | e-mail: barbara.pamrow@ipn.gov.pl

❖ *Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką*

Co to znaczy okupacja? Kto okupował ziemie polskie w czasie II wojny światowej? W czasie zajęć uczniowie poznają odpowiedzi na te pytania i poznają losy Polaków w czasie II wojny światowej.

Informacje i zgłoszenia:

Barbara Pamrów | tel. (22) 860 70 55 | e-mail: barbara.pamrow@ipn.gov.pl

❖ *Okrągły Stół i wybory czerwcowe 1989 r.*

Czym były obrady Okrągłego Stołu, kto w nich uczestniczył oraz jakie były ich ustalenia, czyli czym były wybory czerwcowe 1989 r.?

Informacje i zgłoszenia:

Barbara Pamrów | tel. (22) 860 70 55 | e-mail: barbara.pamrow@ipn.gov.pl

✧ ***Polska „lubelska”***

Warsztaty w czasie, których uczniowie dowiedzą się, jak wyglądał koniec II wojny światowej na ziemiach polskich.

Informacje i zgłoszenia:

Barbara Pamrów | tel. (22) 860 70 55 | e-mail: barbara.pamrow@ipn.gov.pl

✧ ***Zbrodnia katyńska***

W ramach warsztatów uczniowie poznają znaczenie pojęć zbrodnia katyńska oraz kłamstwo katyńskie.

Informacje i zgłoszenia:

Barbara Pamrów | tel. (22) 860 70 55 | e-mail: barbara.pamrow@ipn.gov.pl

✧ ***Cykl „Rogate dusze”***

(każdy z tematów może być realizowany niezależnie)

✧ *Orlęta Polskie*

Zajęcia opowiadające o udziale uczniów w Armii Ochotniczej 1920 r.

✧ *„Ku Polsce idziemy...”*

Warsztaty edukacyjne dotyczące Legionów Piłsudskiego i udziału młodzieży w walce o odzyskanie niepodległości.

✧ *Dziś, Jutro, Pojutrze*

Zajęcia, których celem jest przedstawienie programu ideowego Szarych Szeregów i sposobów jego realizacji w okupowanym kraju.

✧ *Młodzież Wyklęta*

Historia młodzieżowych organizacji antykomunistycznych w latach 1944–1956.

✧ *Orla WRONa nie pokona*

Konspiracja młodzieżowa lat 80.

Informacje i zgłoszenia:

Marcin Łaszczyński | tel. (22) 860 70 49 | e-mail: marcin.laszczyński@ipn.gov.pl

Warsztaty komiksowe

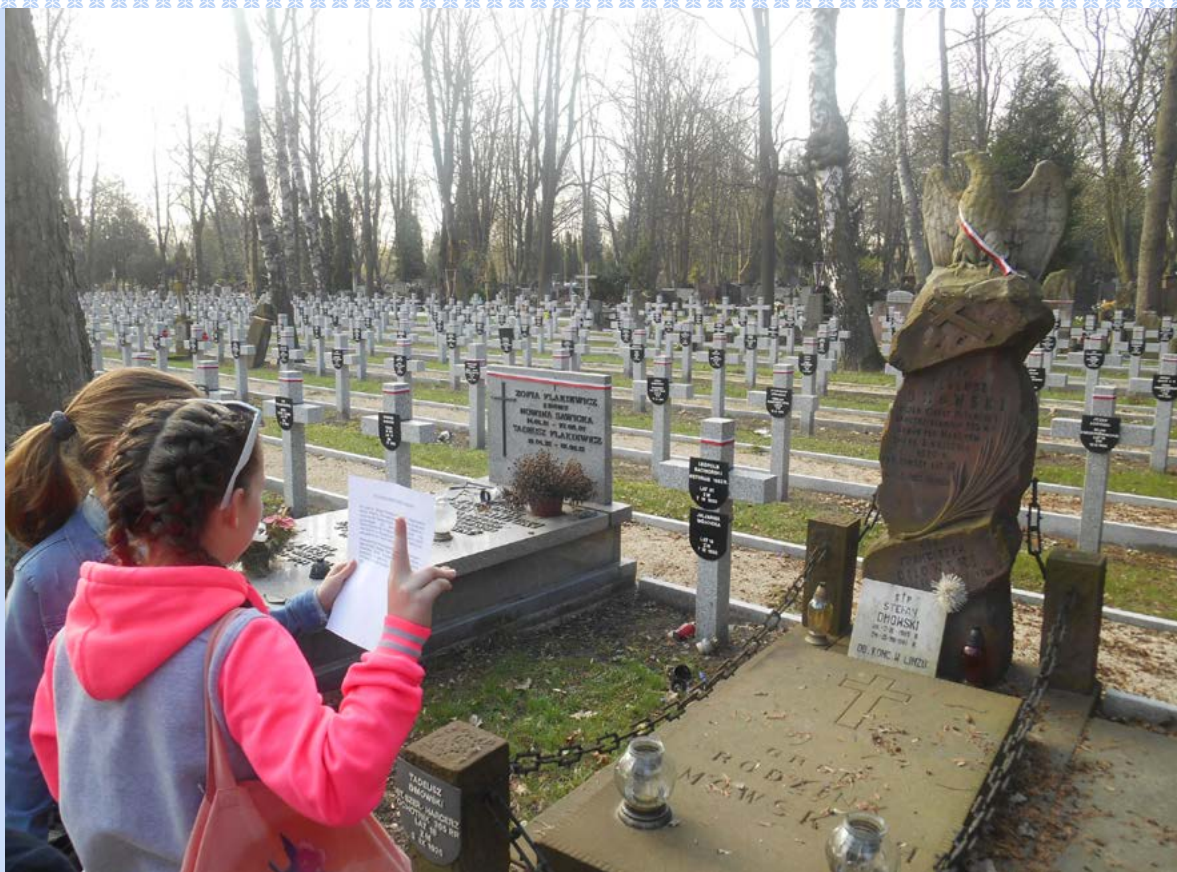
Zajęcia prowadzone przez twórców komiksów historycznych dla dzieci i młodzieży. Uczestnicy poznają sposoby przygotowania i tworzenia scenariusza i rysunków komiksowych oraz próbują swoich sił w tworzeniu komiksów związanych z konkretnymi wydarzeniami historycznymi. Warsztaty są przeprowadzane dwa razy w roku dla grup zorganizowanych. Informacje na temat warsztatów będą publikowane w trakcie roku szkolnego na stronie: www.warszawa.ipn.gov.pl

Warsztaty z twórcami komiksów z serii:

- * „Aga, Adam i Hamlet. Na tropie tajemnic” – Agata Ronek, Hubert Ronek
- * „Wojenna Odyseja Antka Srebrnego” – Agata Ronek, Hubert Ronek
- * „W imieniu Polski Walczącej” – Krzysztof Wyrzykowski, Sławomir Zajączkowski
- * „Wilcze tropy” – Krzysztof Wyrzykowski, Sławomir Zajączkowski

Informacje i zgłoszenia:

Edyta Gula | tel. (22) 860 70 47 | e-mail: edyta.gula@ipn.gov.pl

Rajdy i zajęcia terenowe

Pracownicy OBEN IPN w Warszawie organizują zajęcia terenowe i gry miejskie w Warszawie oraz w wybranych miastach na Mazowszu. Zajęcia prowadzone są na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach i poświęcone są Szarym Szeregom, uczestnikom powstania warszawskiego, wojny polsko-bolszewickiej, żołnierzom wyklętym (Łączka).

Zajęcia terenowe

✧ *Od Katynia do Łączki*

Terenowe warsztaty edukacyjne na Powązkach Wojskowych.

Informacje i zgłoszenia:

Marcin Łaszczyński | tel. (22) 860 70 49 | e-mail: marcin.laszczyński@ipn.gov.pl

✧ *Pogrzebana pamięć*

(Cmentarz Wojskowy na Powązkach)

Informacje i zgłoszenia:

Marcin Łaszczyński | tel. (22) 860 70 49 | e-mail: marcin.laszczyński@ipn.gov.pl

✧ *Walcząca – Niezłomna. Warszawa podczas II wojny światowej*

(Cmentarz Wojskowy na Powązkach)

Informacje i zgłoszenia:

Andrzej Kryński | tel. (22) 860 70 23 | e-mail: marcin.laszczyński@ipn.gov.pl

Gry na aplikację mobilną

Gry opracowane na podstawie innowacyjnej fińskiej aplikacji mobilnej Action Track na smartfony. Rozgrywka może odbywać się w przestrzeni miejskiej z wykorzystaniem nawigacji GPS lub w wersji stacjonarnej. Aplikacja jest bezpłatnie dostępna na smartfony z systemem Android lub iOS. Gry miejskie na aplikację mobilną mogą być ciekawym elementem szkolnych wycieczek do Warszawy lub Płocka. Oferta gier jest systematycznie rozbudowywana.

❖ **Obrona Płocka 1920**

Celem gry jest przybliżenie historii walk żołnierzy Wojska Polskiego i ludności cywilnej Płocka z atakującymi miasto siłami sowieckimi w czasie wojny polsko-bolszewickiej. Uczestnicy poznają przebieg walk w dniach 18–19 sierpnia 1920 r. oraz losy słynnych obrońców mazowieckiego miasta – Marceliny Rościszewskiej, Alberta de Buré, Janusza Mościckiego i innych. Gra w wersji terenowej (Płock).

❖ **Stan wojenny**

Celem gry jest przybliżenie historii stanu wojennego ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń warszawskich. Uczestnicy poznają miejsca związane z oporem społecznym i działaniami ówczesnych władz państwowych. Gracze zapoznają się z kluczowymi problemami omawianego okresu historii, spacerując ulicami Starego Miasta, Krakowskim Przedmieściem i okolicami. Gra powstała we współpracy z Centralnym Przystankiem Historia IPN. Gra w wersji terenowej (Warszawa).

❖ **W imieniu Rzeczypospolitej. Akcje Kedywu Armii Krajowej w okupowanej Warszawie**

Celem gry jest ukazanie działalności Kierownictwa Dywersji Armii Krajowej na terenie Warszawy w okresie przed wybuchem powstania warszawskiego. Spośród wielu działań bojowych pionu walki bieżącej AK w okupowanej stolicy, uczestnicy gry poznają pięć wybranych akcji, w tym dzieje głośnego zamachu na gen. SS Franza Kutscherę oraz historię odbicia z rąk Gestapo młodego żołnierza polskiej konspiracji Janka Bytnara „Rudego” w słynnej akcji pod Arsenalem. Udział w grze wymaga krótkiego przygotowania na podstawie materiałów dostarczonych przez IPN. Gra w wersji stacjonarnej.

❖ **WSzeregach Niezłomnych**

Celem gry jest przybliżenie postaci żołnierzy podziemia antykomunistycznego z terenów Mazowsza, którzy pod koniec II wojny światowej i tuż po niej zdecydowali się kontynuować walkę o Polskę wolną od zewnętrznego zniewolenia. Gra w wersji stacjonarnej.

❖ **Quiz wiedzy o powstaniu warszawskim**

Otwiera cykl quizów przygotowywanych przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Warszawie. Kolejny quizy będą publikowane w trakcie roku szkolnego na stronie www.warszawa.ipn.gov.pl. Quiz w wersji stacjonarnej.

Informacje i zgłoszenia:

Andrzej Kryński | tel. (22) 860 70 23 | e-mail: andrzej.krynski@ipn.gov.pl

Konkurs „Silni Polską!”

Konkurs „Silni Polską!” to ogólnopolska inicjatywa edukacyjna, której celem jest rozbudzenie w młodzieży pasji do najnowszej historii Polski oraz budowanie dumy z narodowego dziedzictwa. Uczniowie z całego kraju będą mieli okazję poznać kluczowe wydarzenia i postacie z historii, a także zaangażować się w działania na rzecz popularyzacji tej wiedzy w swoich lokalnych społecznościach. Projekt ma na celu nie tylko przekazanie wiedzy, ale również inspirację do głębszego zrozumienia i odkrywania własnych korzeni.

W konkursie zmierzą się 10-osobowe grupy dzieci i młodzieży w wieku 13–17 lat. Każda grupa będzie miała swojego Lidera, osobę dorosłą, zafascynowaną historią i gotową do inspirującej pracy z młodymi ludźmi. W trzyetapowej rywalizacji na młodzież czeka seria warsztatów z ekspertami Instytutu Pamięi Narodowej, terenowe lekcje historii prowadzone przez Liderów oraz organizacja własnych wydarzeń historycznych, które zainspirują lokalną społeczność!

Zwieńczeniem konkursu będzie Gala Finałowa na którą zostaną zaproszeni wszyscy uczestnicy. Podczas Gali poznamy laureatów konkursu. Nagrodą dla zwycięskich zespołów będzie kilkudniowy wyjazd edukacyjny po najważniejszych miejscach związanych z historią Polski.

Konkurs „Silni Polską!” łączy edukację z aktywnością, dając młodzieży możliwość nie tylko poznania historii, ale także jej promowania wśród lokalnej społeczności, wzmacniając tożsamość narodową i budując silniejsze więzi z przeszłością.

Wszelkie informacje i aktualności dotyczące konkursu będą opublikowane na stronie:

<https://silnipolska.ipn.gov.pl>

Koordynator regionalny:

Edyta Gula | edyta.gula@ipn.gov.pl | tel. (22) 860 70 47

Szczegółowe informacje:

Barbara Pamrów | barbara.pamrow@ipn.gov.pl | tel. (22) 860 70 55

Regionalne szkolenia dla nauczycieli

Szkolenia dla nauczycieli organizowane przez OBEN IPN w Warszawie związane są z ważnymi dla Polaków rocznicami oraz miejscami wydarzeń historycznych w Warszawie i na Mazowszu. Prowadzone są z użyciem materiałów przygotowanych przez pracowników Oddziału i przekazywanych nauczycielom do wykorzystania na lekcjach historii. Oddział IPN w Warszawie proponuje też nauczycielom szkolenia opracowane przez BEN na podstawie materiałów z Centrali IPN. Zapraszamy na nie nauczycieli z Warszawy i Mazowsza. Szkolenia mają formę zajęć online, warsztatów stacjonarnych i terenowych.

❁ *Idą, idą pancry na „Wujek”*

Seminarium wyjazdowe skierowane do nauczycieli przedmiotów humanistycznych do Śląskiego Centrum Wolności i Solidarności w Katowicach. Tematem będzie krwawa pacyfikacja strajkującej załogi kopalni „Wujek” w Katowicach, przeprowadzonej przez ZOMO i wojsko 16 grudnia 1981 roku.

Termin: 30 listopada 2024 r.

❁ *Utajnione miejsca kaźni*

Trzyczęściowe seminarium dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych przybliżające mniej obecne w zbiorowej świadomości miejsca kaźni Polaków w czasie II wojny światowej. Pierwsza część seminarium zostanie przeprowadzona online, druga i trzecia część w formie wyjazdowej do obozu w Działdowie (niem. Soldau) oraz Fortu III w Pomiechówku.

Terminy:

14 marca 2025 r. – online

22 marca 2025 r.

29 marca 2025 r.

Informacje i zgłoszenia:

Barbara Pamrów | tel. (22) 860 70 55 | e-mail: barbara.pamrow@ipn.gov.pl

Materiały edukacyjne

- ❁ Gra miejska *W samo południe. Wybory czerwcowe 1989 r.* (forma elektroniczna)
- ❁ Pakiet materiałów edukacyjnych do komiksu „Wojenna Odyseja Antka Srebrnego.” *Obrona Grodna w 1939 r.* (forma elektroniczna)
- ❁ Gra miejska: *W imieniu Rzeczypospolitej. Akcje Kedywu Armii Krajowej w okupowanej Warszawie* (wersja elektroniczna)

- ✿ Wybór tekstów źródłowych dla szkół ponadpodstawowych: *Inwazja sowiecka na Polskę w 1939 r. Wybór tekstów źródłowych wraz z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych* (forma elektroniczna)
- ✿ *Losy dzieci pod okupacją niemiecką w Polsce w latach 1939–1945* (forma elektroniczna i drukowana)
- ✿ *Losy polskich dzieci pod okupacją sowiecką* (forma elektroniczna)
- ✿ „Co to jest wojna?” *Dzieci w getcie warszawskim* (forma elektroniczna i drukowana)
- ✿ *Wojna polsko-bolszewicka 1919–1921* (forma elektroniczna i drukowana)
- ✿ *Waleczna – zwycięska. Warszawa podczas II wojny światowej* (forma elektroniczna)
- ✿ *Bohaterowie spod Monte Cassino na rozstajach historii* (forma elektroniczna)

Filmy edukacyjne

Filmy, które powstały w Oddziale Warszawskim IPN lub w wyniku współpracy, mogą stanowić samodzielną pomoc edukacyjną przy omawianiu prezentowanych wydarzeń na lekcjach historii. Istnieje również możliwość zorganizowania projekcji filmu wraz z wykładem lub komentarzem historycznym.

- ✿ ***Kobiety wyklęte. Represje komunistycznego aparatu bezpieczeństwa wobec kobiet – działaczek podziemia niepodległościowego***

Dokument przedstawia tragiczne losy wybitnych działaczek podziemia niepodległościowego zaangażowanych w działalność różnych pionów walki z okupantami, a w szczególności w działalność pionu wywiadowczego AK, NSZ, Delegatury Sił Zbrojnych oraz Zrzeszenia WiN. Premiera filmu odbyła się 3 marca 2024 roku o godz. 14.00 na kanale IPNtv.

<https://www.youtube.com/watch?v=DEqs4rRRTX0>

✧ *Armia Krajowa – armia inna niż wszystkie*

Dokument przedstawia Armię Krajową i jej miejsce w strukturach konspiracji. Czym różniła się od regularnych armii? Jakie były różnice w organizacji i metodach działania w poszczególnych okręgach organizacji? Czy AK była organizacją ochotniczą czy profesjonalną? Czy jej żołnierze byli odpowiednio wyszkoleni? Jakie było miejsce kobiet w organizacji? Czy udało się stworzyć jednolitą organizację w procesie scalania polskiej konspiracji? Jakie metody walki konspiracyjnej stosowano? Film przedstawia Armię Krajową, zbrojne ramię Polskiego Państwa Podziemnego, działającą pod tą nazwą od 14 lutego 1942 r.

<https://www.youtube.com/watch?v=9xpGj0JGF78>

✧ *Emil Barchański – najmłodsza ofiara stanu wojennego*

Film o życiu i tragicznych okolicznościach śmierci Emila Barchańskiego. 3 czerwca 1982 r. 17-letni licealista, prześladowany przez SB za działalność konspiracyjną w okresie stanu wojennego, zaginął w niewyjaśnionych okolicznościach...

<https://www.youtube.com/watch?v=GqawPCF5Ub0>

✧ *Jak straszny sen... Świadectwo Danuty Charkiewicz z powstania warszawskiego i wypędzenia*

O swoich przeżyciach i losie rodziny opowiada Danuta Charkiewicz, świadek historii, która jako 11-letnia dziewczynka mieszkała z rodzicami w śródmieściu Warszawy. Rodzina Charkiewiczów zdecydowała się wyjść z miasta na początku września 1944 r., trafiła do obozu przejściowego Dulag 121 w Pruszkowie, gdzie została rozdzielona przez Niemców w czasie segregacji.

<https://www.youtube.com/watch?v=r0ScIgLeHxc&t=1s>

✧ *Rechts, links, geradeaus...*

Powstanie warszawskie i Dulag 21. Posłuchaj Świadców Historii i dowiedz się, jak wypędzono mieszkańców stolicy w 1944 r. Film opowiada o losie warszawiaków wygnanych przez Niemców w trakcie powstania warszawskiego i po jego zakończeniu w październiku 1944 r. Warszawę i okoliczne miejscowości opuściło około 500 tys. ludzi. Większość z nich Niemcy kierowali do obozu przejściowego w Pruszkowie. Stamtąd po selekcji byli wywożeni na roboty przymusowe do Niemiec, do obozów koncentracyjnych lub osiedlano ich w różnych miejscowościach Generalnego Gubernatorstwa.

<https://www.youtube.com/watch?v=n-PXGvTXRXg>

✧ *Szwedzkie Góry. Ostatnie ogniwo*

(reż. Hanna Etemadi)

Tytułowe Szwedzkie Góry (znajdujące się na terenie dzisiejszej warszawskiej dzielnicy Bemowo) są miejscem egzekucji Polaków 6 stycznia 1940 r. To część tzw. warszawskiego pierścienia śmierci – nazwą tą określa się otaczające Warszawę miejsca straceń patriotów polskich. Film jest próbą odpowiedzi na pytania, kim były ofiary mordu (spośród 96 osób zdołano dotychczas zidentyfikować tylko kilka z nich), dlaczego wybrano Szwedzkie Góry i co przechowywali w swej pamięci świadkowie, którzy wskazali po latach miejsce egzekucji.

❁ **Kamienny ślad. Natolin 39**

(reż. Hanna Etemadi)

Film opowiada o pierwszej zbiorowej egzekucji niemieckiej podczas II wojny światowej, która odbyła się w Parku Natolińskim 13 XI 1939 r. Tę przejmującą historię poznajemy dzięki wywiadam ze znawcami tematu, archiwaliom oraz inscenizacjom aktorskim zrealizowanym na podstawie zeznań świadków rozstrzelania.

Informacje:

Sławomir Stępień | tel. 22 860 70 50 | mail: slawomir.stepien@ipn.gov.pl

Wystawy

Oddziału IPN w Warszawie

❁ **Bohaterki wśród bohaterów**

(wystawa plenerowa, 2024)

Wystawa przygotowana z okazji 80. rocznicy Powstania Warszawskiego. Prezentuje historie kobiet, które z determinacją walczyły o wolność podczas Powstania warszawskiego. Poprzez fotografie i relacje pragniemy uczcić ich odwagę i przypomnieć o ich wkładzie w historię Polski.

✿ ***Na odsiecz powstańczej Warszawie***

(wystawa plenerowa, 2024)

Wystawa przygotowana z okazji 80. rocznicy Powstania Warszawskiego. Ukazuje działania pozawarszawskich struktur Armii Krajowej podejmowane w związku z trwającym w stolicy powstaniem. Przedstawiona historia koncentruje się w szczególności na reakcji terenowych formacji konspiracyjnych na rozkaz Komendanta Głównego AK gen. Tadeusza Komorowskiego „Bora” z 14 sierpnia 1944 r., w którym wezwał do zorganizowania odsieczy dla walczącej stolicy. Ekspozycja pozwala tym samym uzupełnić powszechną wiedzę o warszawskiej insurekcji 1944 r. o szerszy kontekst historyczny – podejmowane próby marszu na pomoc powstańczej Warszawie.

✿ ***Kedyw. Miecz i tarcza Armii Krajowej w Warszawie***

(wystawa plenerowa, 2023)

Wystawa przygotowana w 80. rocznicę utworzenia Kierownictwa Dywersji Armii Krajowej. Na wystawie przedstawionych jest 18 najważniejszych lub najbardziej spektakularnych akcji wykonanych przez oddziały Kedywu Komendy Głównej oraz Komendy Okręgu Warszawskiego, rola kobiet w organizacji, udział jednostek Kedywu w powstaniu warszawskim oraz tragiczny los żołnierzy ukaranych przez komunistyczne „sądy” za ich patriotyczną i ofiarną działalność w okresie okupacji niemieckiej oraz działalność w konspiracji antykomunistycznej.

✿ ***„Prosimy Cię, Boże, o walkę krwawą...”***

(wystawa plenerowa, 2023)

Wystawa przygotowana w 80. rocznicę powstania w getcie warszawskim. Przenosi nas do dramatycznych wiosennych dni 1943 r. w warszawskim getcie. To opowieść o heroizmie młodych żydowskich bojowników z Żydowskiej Organizacji Bojowej i Żydowskiego Związku Wojskowego, którzy 19 kwietnia ruszyli, by stawić zbrojny opór niemieckiemu ludobójstwu. To ponadczasowa historia ich dramatycznych wyborów – jakich dokonali Mordechaj Anielewicz i jego towarzysze broni – i prawa każdego do godnej śmierci. To wreszcie historia oddająca w pełni niepokornego ducha walczącej Warszawy, której mieszkańcy nigdy nie złożyli broni przed niemieckim najeźdźcą i zawsze byli gotowi walczyć o wolność.

✿ ***Pakt zbrodniarzy***

(wystawa plenerowa pol.-ang., 2022)

Wystawa przygotowana w 83. rocznicę podpisania paktu Ribbentrop-Mołotow. Jej celem jest zwrócenie uwagi na przyczyny, skutki i globalny kontekst podpisanego układu. 23 sierpnia 1939 r. w Moskwie, po trwających zaledwie jeden dzień negocjacjach, podpisano pakt o nieagresji pomiędzy Związkiem Sowieckim i Rzeszą Niemiecką, który został poszerzony o tajny protokół. Adolf Hitler i Józef Stalin wspólnie przygotowali Europie i całemu światu hekatombę wojny o niespotykanych dotąd rozmiarach. Pierwszą ofiarą ich współpracy padła Polska, zaatakowana z dwóch stron 1 i 17 września 1939 r. W wyniku trwających sześć długich lat represji obydwu reżimów totalitarnych Rzeczpospolita Polska straciła blisko 6 milionów obywateli. To historia tysięcy zbrodni, których symbolami pozostają do dzisiaj Katyń i KL Auschwitz.

✿ **Wojna światów 1920**

(wystawa wewnętrzna, 2020)

Wystawa przygotowana w 100. rocznicę Bitwy Warszawskiej.

Wystawa ukazuje rzeczywisty wymiar konfliktu 1920 r. będącego tylko pozornie zmaganiem polsko-bolszewickim. To opowieść o starciu dwóch przeciwstawnych wizji cywilizacyjnych – reprezentowanych z jednej strony przez uporządkowany świat cywilizacji łacińskiej, z jej wielowiekowym dorobkiem kulturalnym, naukowym, prawami człowieka, wolnością słowa, demokracją parlamentarną, z drugiej zaś przez bolszewicką dyktaturę, która z łamania wszelkich norm i zasad uczyniła wyznacznik swojego działania i powód do chwały.

✿ **Ukradzione dzieciństwo**

(wystawa wewnętrzna, 2018)

Ekspozycja ukazuje życie dzieci od okresu międzywojennego do zakończenia II wojny światowej. Pokazuje, jak wyglądało ich życie, a także, jak zmieniło się w czasie wojny. Okres dzieciństwa, który został brutalnie przerwany przez politykę terroru prowadzoną przez okupantów, pozostawił w ich życiu ogromną traumę. Ekspozycja odnosi się do losów dzieci z różnych mniejszości narodowych, w tym: Żydów, Romów, Ukraińców, Białorusinów, Poleszuków, Karaimów, Ormian, Hucułów, a także do traumatycznych przeżyć związanych z gettem, obozem, przymusową pracą, walką, deportacjami, egzekucjami.

Podzielona jest na siedem części, które obrazują dzieci w różnych rolach życiowych: I – Dzieci, II – Obrońcy, III – Oszukani?, IV – Ofiary, V – Obserwatorzy, VI – Okaleczeni, VII – Emigranci.

✿ **Zimna wojna. Krótka historia podzielonego świata**

(wystawa wewnętrzna, w trzech wersjach językowych: pol., ang., niem., 2010/2012)

Wystawa jest zaproszeniem do podróży w nieodległą przeszłość, w realia konfliktu, który przez blisko pół wieku – od zakończenia II wojny światowej – zdominował powojenną historię, wpłynął na życie milionów ludzi i ukształtował oblicze dzisiejszego świata. Totalny i wielopłaszczyznowy charakter zimnowojennej konfrontacji odcisnął swoje piętno na wielu obszarach życia. Zimna wojna była w istocie wojną czasami aż nadto gorącą nawet, jeśli do jawnej lub bezpośredniej konfrontacji zbrojnej między supermocarstwami dochodziło tylko incydentalnie i sporadycznie. O szczególnej sile wyrazu decyduje ponad 250 zaprezentowanych fotografii. Wśród słynnych zdjęć, które stały się już ikonami zimnej wojny, oraz tych mniej znanych znalazły się nie tylko te o charakterze dokumentacyjnym, ale także te zapadające w pamięć, skłaniające do refleksji.

Informacje:

Sławomir Stępień | tel. (22) 860 70 50 | e-mail: slawomir.stepien@ipn.gov.pl

Oferta edukacyjna Izby Pamięci Strzelecka 8

Izba Pamięci Strzelecka 8 poświęcona jest więźniom aresztu NKWD i Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Warszawie. W kamienicy przy ulicy Strzeleckiej 8 w latach 1944–1945 mieściła się Kwatera Główna NKWD w Polsce. Od 1945 do 1948 r. w budynku tym znajdował się areszt Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego. Dowodami przetrzymywania, brutalnego przesłuchiwania i mordowania żołnierzy polskiego podziemia antykomunistycznego w piwnicach kamienicy przy ulicy Strzeleckiej 8 są zachowane na ścianach wyryte przez więźniów inskrypcje.

Lekcje i warsztaty

Izba Pamięci Strzelecka 8 zaprasza uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych do udziału w lekcjach:

- ✧ **stacjonarnych** – prowadzonych przez edukatorów w Izbie Pamięci Strzelecka 8
- ✧ **online** – prowadzonych za pomocą aplikacji Teams
- ✧ **mobilnych** – prowadzonych przez pracowników Izby Pamięci Strzelecka 8 w szkole (dotyczy szkół na terenie Mazowsza)

Pracownicy Izby Pamięci Strzelecka 8 prowadzą lekcje i warsztaty bezpłatnie na terenie Warszawy jak i całego Mazowsza. Lekcje trwają 45 minut i są zgodne z podstawą programową.

Kontakt:

Arkadiusz Serwa | arkadiusz.serwa@ipn.gov.pl | tel. (22) 270 15 42

Rafał Borkowski | rafal.borkowski@ipn.gov.pl | tel. (22) 270 15 38

Szkoła podstawowa

✧ Tematy lekcji stacjonarnych dla uczniów klas 4–6

- ✧ „Dlaczego w piwnicach praskich straszy?” – lekcja w oparciu o komiks.

✧ Tematy lekcji stacjonarnych dla uczniów klas 7–8

- ✧ „Śmierć naszym wybawieniem” – czyli o represjach komunistycznych na przykładzie kamienicy przy ulicy Strzeleckiej 8.
- ✧ Okupacja niemiecka na warszawskiej Pradze.
- ✧ O czym świadczą inskrypcje wyryte na ścianach w piwnicach w kamienicy przy ulicy Strzeleckiej 8?
- ✧ Przejęcie władzy przez komunistów w Polsce.
- ✧ „Czerwona mapa Warszawy” – miejsce represji i zbrodni komunistycznych.
- ✧ Postawy polskiego społeczeństwa wobec kształtowania się władzy komunistycznej.
- ✧ Być patriotą w czasach represji komunistycznych.
- ✧ „Żołnierze Wyklęci” – opór antykomunistyczny w Polsce w latach 1944 – 1947.
- ✧ Czerwone miejsca na mapie Polski, czyli o zbrodniach komunistycznych.
- ✧ Jak mieszkańcy stolicy przekazywali sobie informacje o działalności władz komunistycznych? – meldunki i ostrzeżenia dla mieszkańców Warszawy.
- ✧ Śladami miejsc zbrodni komunistycznych w Warszawie.

✧ Tematy lekcji online

- ✧ Opór społeczny w Polsce wobec kształtowania się władzy komunistycznej.
- ✧ Antoni Żurowski – patriotą był...
- ✧ Jakie informacje kryją się w inskrypcjach w piwnicach w kamienicy przy Strzeleckiej 8?
- ✧ Śladami zbrodni komunistycznych – kamienica przy ulicy Strzeleckiej 8.
- ✧ Czerwona mapa Polski – czyli o miejscach represji w Polsce.
- ✧ Więźniowie aresztu NKWD przy ulicy Strzeleckiej 8.
- ✧ „Niepewny nasz los” – realia więziennego życia w aresztach NKWD w komunistycznej Polsce.
- ✧ „Żołnierze Wyklęci” – opór antykomunistyczny w Polsce w latach 1944-1947.
- ✧ „Byłem więźniem aresztu NKWD przy ulicy Strzeleckiej 8” – wspomnienia osób przetrzymywanych w piwnicach kamienicy przy ulicy Strzeleckiej 8.
- ✧ Na tropach miejsc zbrodni komunistycznych w Warszawie.

✧ Tematy lekcji mobilnych

- ✧ „Śmierć naszym wybawieniem” – czyli o represjach komunistycznych na przykładzie kamienicy przy ulicy Strzeleckiej 8.
- ✧ O czym świadczą inskrypcje wyryte na ścianach w piwnicach w kamienicy przy ulicy Strzeleckiej 8.
- ✧ Żołnierze Wyklęci” – opór antykomunistyczny w Polsce w latach 1944-1947.
- ✧ Czerwone miejsca na mapie Polski, czyli o zbrodniach komunistycznych.
- ✧ Postawy polskiego społeczeństwa wobec kształtowania się władzy komunistycznej.

Szkoła ponadpodstawowa

✧ Tematy lekcji stacjonarnych

- ✧ Strzelecka 8 – zwyczajna kamienica z niezwykłą historią.
- ✧ Okupacja niemiecka na warszawskiej Pradze.
- ✧ Czy inskrypcje mogą być dowodem zbrodni komunistycznych?
- ✧ Jak komuniści przejęli władzę w Polsce, czyli o Ministerstwie Bezpieczeństwa Publicznego.
- ✧ „Czerwona mapa Warszawy” – skala i rodzaje zbrodni aparatu bezpieczeństwa w latach 1944 – 1947 na przykładzie Warszawy.
- ✧ Społeczeństwo polskie w okresie represji komunistycznych.
- ✧ Postawy Polaków patriotów wobec władz komunistycznych.
- ✧ Żołnierze Niezłomni, Żołnierze Wyklęci – działacze powojennego podziemia niepodległościowego.
- ✧ Zbrodnie komunistyczne w powojennej Polsce.
- ✧ Jak mieszkańcy stolicy przekazywali sobie informacje o działalności władz komunistycznych?
- ✧ Miejsca zbrodni komunistycznych w Warszawie.

✧ Tematy lekcji online

- ✧ Areszt, którego nigdy nie było... – czyli o kamienicy przy ulicy Strzeleckiej 8.
- ✧ Historia w inskrypcjach ukryta.
- ✧ Żołnierze Niezłomni – historia drugiej konspiracji.
- ✧ Terror stalinowski w powojennej Polsce – „Czerwona mapa Polski”.
- ✧ Kamienica inna niż wszystkie – wspomnienia osób przetrzymywanych w areszcie przy ulicy Strzeleckiej 8.
- ✧ Zbrodnie komunistyczne w powojennej Polsce na przykładzie kamienicy przy ulicy Strzeleckiej 8.
- ✧ Realia życia więziennego w areszcie NKWD przy ulicy Strzeleckiej 8.
- ✧ „Czerwona mapa Warszawy” – miejsca represji komunistycznych w Warszawie.
- ✧ Praskie katownie – śladami zbrodni komunistycznych na warszawskiej Pradze.
- ✧ Formy oporu polskiego społeczeństwa wobec represji komunistycznych.

✧ Tematy lekcji mobilnych

- ✧ Strzelecka 8 – zwyczajna kamienica z niezwykłą historią.
- ✧ Czy inskrypcje mogą być dowodem zbrodni komunistycznych?
- ✧ „Cierpimy za Polskę” – czyli o represjach komunistycznych na przykładzie kamienicy przy ulicy Strzelecka 8.
- ✧ Żołnierze Niezłomni, Żołnierze Wyklęci – działacze powojennego podziemia niepodległościowego.
- ✧ Postawy Polaków patriotów wobec władz antykomunistycznych.

Projekty i konkursy

Izba Pamięci Strzelecka 8 co roku organizuje konkursy ogólnopolskie i regionalne związane z historią Polski XX wieku z uwzględnieniem Warszawy i Mazowsza. Najczęściej są one związane z obchodami ważnych dla Polski i Polaków rocznic. Konkursy adresowane są do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

✧ Konkurs – „Z wami nie będę rozmawiał, o żadną łaskę prosił nie będę”. Życie i działalność Kazimierza Pużaka

Konkurs ma charakter wojewódzki i obejmuje szkoły podstawowe z województwa mazowieckiego. Skierowany do uczniów klas IV–VIII. Celem konkursu jest zainteresowanie uczniów postacią Kazimierza Pużaka – polityka Polskiej Partii Socjalistycznej, przewodniczącego podziemnego parlamentu – Rady Jedności Narodowej, więźnia politycznego okresu stalinowskiego w Polsce i historią Polski lat 1939–1945. Konkurs ma charakter dwuetapowy. Pierwszy etap konkursu polega na rozwiązaniu testu wiedzy dotyczącego postaci Kazimierza Pużaka. Drugi zaś na przygotowaniu dwuminutowego filmu (shorta) poświęconego osobie Kazimierza Pużaka.

Kontakt:

Rafał Borkowski | rafal.borkowski@ipn.gov.pl | tel. (22) 270 15 38

✧ Projekt – Dokumentaliści zbrodni

Projekt „Dokumentaliści zbrodni” ma charakter wojewódzki i obejmuje szkoły ponadpodstawowe z województwa mazowieckiego. Jego celem jest upowszechnienie wiedzy uczniów o zbrodniach komunistycznych w Polsce i historii Polski lat 1939–1956. Projekt „Dokumentaliści zbrodni” w roku szkolnym 2024/2025 polega na przygotowaniu graficznej inskrypcji nawiązującej do historii aresztu NKWD/WUBP przy ul. Strzeleckiej 8. Projekt ma charakter jednoetapowy i trwa od listopada 2024 roku do maja 2025 roku. W trakcie trwania projektu uczestnicy wezmą udział w trzech 45-minutowych spotkaniach z pracownikiem Izby Pamięci Strzelecka 8, który za pomocą prezentacji multimedialnych przybliży uczestnikom projektu historię aresztu NKWD/WUBP przy ul. Strzeleckiej 8. Spotkania będą odbywać się w siedzibie placówki przy ul. Strzeleckiej 8.

Kontakt:

Arkadiusz Serwa | arkadiusz.serwa@ipn.gov.pl | tel. (22) 270 15 42

✧ Spacer historyczny

– prowadzony przez pracowników Izby Pamięci Strzelecka 8 po miejscach zbrodni komunistycznych na warszawskiej Pradze. Formuła spaceru jest skierowana zarówno do dzieci, młodzieży, jak i osób dorosłych, które chcą poznać historię lokalną okresu drugiej wojny światowej oraz lat powojennych. Trasa spaceru obejmuje: Izbę Pamięci Strzelecka 8, skwer i kamień pamiątkowy poświęcony płk. Antoniemu Żurowskiemu, pomnik „Ku czci pomordowanych w praskich więzieniach 1944-1956” na miejscu dawnego więzienia karno-śledczego „Toledo”, a także siedziby NKWD i MBP przy ulicy Wileńskiej, Cyryla i Metodego oraz Jagiellońskiej.

Kontakt:

Anna Śnieżko | anna.sniezko@ipn.gov.pl | tel. (22) 270 15 41

✧ *Opowieści ze Strzeleckiej. Zajęcia ze storytellingu*

Zajęcia są skierowane do uczniów szkół ponadpodstawowych. Celem zajęć jest zapoznanie uczestników z zasadami retoryki, budowania wypowiedzi i umiejętności prezentacji w przestrzeni publicznej. W trakcie zajęć uczniowie zostaną wprowadzeni w tajniki warsztatu narratora i opanują techniki opowiadania historii. Na zakończenie warsztatów zapoznają się z wybranymi historiami więźniów aresztu przy ul. Strzeleckiej 8 i zwiedzają zabytkowe piwnice Izby Pamięci.

Kontakt:

Anna Śnieżko | anna.sniezko@ipn.gov.pl | tel. (22) 270 15 41

Konkursy i seminaria dla nauczycieli

✧ Konkurs

Trudna Pamięć – V edycja ogólnopolskiego konkursu na scenariusz lekcji o tematyce zbrodni komunistycznych. Celem konkursu wyłonienie najlepszych scenariuszy lekcji historii dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych o tematyce zbrodni komunistycznych, które wejdą w skład pakietu materiałów edukacyjnych dla nauczycieli.

Kontakt:

dr Marta Milewska | marta.milewska@ipn.gov.pl | (22) 270 15 37

✧ Seminarium

Ekspozycja muzealna jako środek dydaktyczny w edukacji o zbrodniach komunistycznych – seminarium dla nauczycieli dotyczące wykorzystania wystaw.

Kontakt:

Rafał Borkowski | rafal.borkowski@ipn.gov.pl | tel. (22) 270 15 38

✧ Seminarium

Miejsca pamięci formą kształtowania postaw społecznych i patriotycznych – seminarium dla nauczycieli poświęcone kwestii przygotowania uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych do zwiedzania miejsc pamięci.

Kontakt:

Rafał Borkowski | rafal.borkowski@ipn.gov.pl | tel. (22) 270 15 38